

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta € 7.50
za četr štiri leta € 3.80
za 1 mesec € 1.30
Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, hiša zdravnika dr. Šluheca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 12

Ptuj, 22. junija 1919

I. letnik

Vidov dan.

Blíža se 28. junij — Vidov dan. Med nami je bil do sedaj vse premalo znan ta veliki srbski praznik. Zavedalo se ga je k večjemu naše Sokolstvo, ki je že pred vojno rado prirejalo svoje zlete ravno na ta dan. Tako je bil tudi 1914 veličasten Sokolski izlet v Rušah dne 28. junija na Vidov dan. Tega dne leta 1914 se je izvršil atentat na prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Sarajevu; Vidov dan 1914 je dal znamenje za boj srbskega plemena proti tlačiteljem, ki so bili hujši, kakor svoj čas Turki.

Letos ima Vidov dan poseben pomen. Prvič ga bomo slavili Jugoslovani, Slovenci, Srbi in Hrvati, vjedinjeni in svobodni!

Kaj je Vidov dan? Srbska država je začela po smrti Dušana Silnega hitro propadati. Njegovi potomci so se med seboj sprli. Srbija je bila zopet razkosana in vsled spora oslabiljena. Leta 1371 so Turki potolkli ob reki Marici enega izmed srbskih vladarjev, kralja Vukašina, očeta našega najbolj priljubljenega narodnega junaka, kraljeviča Marka, Turki so zasedli južni del Srbije in prisilili tudi ostale srbske vladarje, da so jim morali plačevati davek. Še enkrat je poskusil takrat srbski narod otresti se turškega jarma. Narod se je začel zbirati okoli kneza Lazara Hrebianoviča, da reši svojo svobodo. Lazar je ponovno razbil turške vojske, toda prihajale so iz Azije vedno nove in nove tolpe. Končno je prišlo do prevažne bitke na dan 28. junija 1389 na Kosovem polju. Še enkrat je hotel srbski narod poskusiti da se otrese suženstva. Krvava je bila bitka na Kosovem polju. Kot levi so se borili Kosovski junaki. Toda trikratni premoči so podlegli. Padali so vsi po vrsti, niso se hoteli umakniti. Padla sta na vojnem polju oba cara. Turškega je ubil junak Miloš Obilič, a car Lazar je bil ubit od Turkov, ki so ga isti dan vjeli.

Od bitke na Kosovem polju leta 1389 na Vidov dan prične žalostna usoda srbskega naroda. Na Kosovem polju že se je zaklel Srb, da se osveta za poraz, ki ga je tam doživel. Za osveto se je pripravil od tega dneva naprej srbski narod. Ni miroval prej, dokler ni dosegel zaželjenega cilja, dokler se ni zopet osvobodil tujega jarma in letos 1919 proslavlja ga ves troimeni narod — vjedinjen. Ali je res ves vjedinjen? Žalibog ne! Kakor vse kaže, se nam je bati, da doživimo ravno mi Slovenci letos Vidov dan, kakor so ga doživeli Srbi leta 1389. Pripravljamo nam ga pariška konferenca, ki hoče žrtvovati naše najlepše pokrajine pohlepному Italijanu. Zato se že danes vzbujajo v naših srcih misli na osveto, ki bode oživila vse naše narodne sile in ki ne bo mirovala poprej, dokler ne bomo vjedinjeni, zlasti vsi Slovenci. Upamo pa, da se odloči mirovna konferenca vendar le še v zadnjem hipu ustanoviti narodom, pred vsem nam Slovencem — mir, ne pa osveto. Če tega ne stori, potem ne zasluži imena mirovne konference. Vidov dan je torej praznik posvečen spominu na slavno, toda nesrečno bitko na Kosovem polju.

Čiščenje in infekcija.

Svoboda, ki jo na jeziku imam, za tri gradove je bele ne dami. (Prosto po Franu Levstiku.)

Živimo v časih „čiščenja“, ki pa ima dostikrat obliko in smoter ostrakizma. Ta ostrakizem je plod svobode jezika in peresa ki bi je nekateri dopisniki ne dali, kakor Levstikova deklica, za tri bele gradove. Pa Levstikova deklica, ki ob studenca v vodo gledajoča občuduje svojo lepoto, je samo navna, ne pa zlobna ali pokvarjena; pač pa je zloben in pokvarjen moderni ostrakizem z grškim vred. Je to pač bistvo ostrakizma. Ta se mora zasirati in povsod pobijati in zatirati, če ne, nastane okuženost, pokvarjenost in končno duševna propast. V Ptuju se se razmere precej zasukale nam v prid, o tem nihče ne dvomi. Ornič jo je moral odkuriti kakor zločinec; za njim so pobrali šila in kopita drugi njegovi enakovredni bratci, njegov zet, dr. W. etc. Ni pa umestno napadati, žaliti, ali izživati Orničevih nasprotnikov slovenske in nemške narodnosti. Tudi ni umestno, maščovati se nad nezavestnimi ali vsaj podzavestnimi nekdanjimi pristaši Orničeve struje, če ti kažejo z dejanji, da se hočejo prilagoditi sedanjim razmeram ter z nami v miru živeti. Tega pa žalibog nekateri listi nečejo uvideti, sicer bi dopisi, kakor smo jednega čitali v „Jugoslaviji“ z dne 12. junija 1919 št. 141 ne zagledali svitlega dne.

Gotovo je, da obešanje ostudnih slik po javnih izložbah upliva skrajno slabo; pri tem je vseeno, ali so se te slike razobesile iz blagega ali neblagega, sebičnega ali ne-sebičnega nagiba.

G. vladni komisar v Ptuju, ozir. obč. svet ne zasluži graje, če je dotičnemu trgovcu svetoval, da naj odstrani nedostojne slike iz svoje izložbe. S tem je samo dokazal, da besedo čiščenje v pravem smislu pojmuje in izvaja.

Če se v navedenem članku ptujskim slovenskim starinom, ne izvzemši g. J., očita nesposobnost, stara c. kr. servilnost, pomankanje energije itd., je to sedaj, ko so Slovenci v večini, jako plitva in po ceni kritika. Če bi ti starini ne imeli nobene druge zasluge v pretokli avstrijski dobi, bi bilo že to kot zaslužno dejstvo priznanja vredno, da so pod prejšnjim režimom v manjšini vzdržali, delali in trpeli pod Orničovo strahovlado.

Ljubljanski dnevniki bi napravili zaslužnejše delo, če bi nam pomagali pri poverjeništvu za uk in bogočastje doseči, da se ptujška gimnazija v polnem obsegu vzdrži, ker je to za vzgojo mladine važnejša in potrebnejša stvar, nego razobešanje ogabnih slik in ostudnih prizorov iz svetovne vojske, če tudi so te prizore in sramotilna dejanja zakrivali Nemci. S takimi slikami in prizori se inficira in okužuje mladina.

Dr. Brumen.

Gospodarstvo.

Licencovanje bikov se vrši v ptujškem sodnem okraju za letošnje leto 26. t. m. v Ptuju na sejmišču. Za letos se predvedejo

vsi biki od 6 mesecev naprej, da se enkrat pregleda, koliko imamo v doglednem času pričakovati od naraščaja. Na uvoz iz tujine ne smemo računati, pomagati si moramo sami in zato je neobhodno potrebno, da si že sedaj naredimo načrt samopomoči in to na podlagi izbire. Vlada črta, ne vemo iz katerih vzrokov, vse one točke, ki bi bile za splošno korist in zato se moramo brezpogojno postaviti na lastne noge. To pa je le mogoče, če vidimo enkrat, kaj je tu. Zato se naj noben živino- ali bikorejec ne straši truda, da privede svojega bika v pregled, ki mu bo nasvet, ali naj redi bika ali ne, ali bo kedaj za kaj, ali ne.

Državna posredovalnica za delo, podružnica za Ptuj in okolice. V tednu od 8. do 14. junija 1919 je iskalo dela 34 moških in 20 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 94 moških in 34 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 18. Dela iščejo: poljski delavci, vrtnarji in rudarji (12); strojni ključavničarji, mehanikarji, kamnoseki, mizarji, kolarji (8); drogisti (1); šivilje, kuharice, služkinje i. t. d. V delo sprejme posredovalnica: poljske delavce (20), mizarje (6), čevljarje (15), pom. delavce, dninarje i. t. d.

Poziv! Kdor še nima galice za škropljenje, naj se zgasi na okrajnem zastopu v Ptuju v torek, dne 24. junija 1919 dopoldne, kjer jo še lahko proti plačilu dobi. Vsi tisti, ki so galico poprej naročili, naj si pridejo tudi ta dan po njo. Okrajni zastop v Ptuju

Petrolej za Slovenijo. V Ljubljano je dospelo 150 vagonov ameriškega petroleja.

Tiskanje novih dinarjev. Iz Zagreba, 14. junija javljajo: Prvi, v različnih barvah tiskani odtiski dinarjev so bili predloženi finančnemu ministru v odobrenje. Z definitivnim tiskanjem novih dinarjev še niso pričeli. („Jugosl.“)

300 kron — 100 dinarjev. Iz Belgrada javljajo, da je finančni minister določil uradni kronski kurs za vse državne blagajne: 300 kron — 100 dinarjev. („Jugosl.“)

Dopisi.

Sklep šolskega leta. Vsled odloka višjega šolskega sveta se pouk na državni gimnaziji v Ptuju konča v soboto, 28. junija. V nedeljo, 29. junija je zahvalna služba božja. Dnevi od 30. junija do 5. julija se porabijo za konference in ureditev uradnih spisov. Izpričevala se pošljejo učencem po pošti. Sprejemni izpit za I. razred se vrši v soboto, 5. julija od 10. ure naprej. Na ljudski in meščanski šoli se šolsko leto sklene v soboto, 5. julija.

„Mladika“ v Ptuju se naj imenuje zavod, ki stopi na mesto dosedanjega nemškega „Dekliškega doma“. — Na vrašanje glede sprejema, ki so prišla na gimnazijsko ravnateljstvo, se bo strankam odgovorilo, ko bodo sprejemni pogoji odobreni od mestnega šolskega sveta in gerentskega sosveta.

Mestni kino v Ptuju. Mestni kino je s predstavami začel. V kratkem dobi prvovrstne češke, poljske in ameriške filme zabavne in poučne vsebine.

Škropljenje cest v Ptuju. Opozorjamo hišne gospodarje, da so pod strogo kaz-

nijo dolžni o lepem vremenu škropiti cesto pred svojimi hišami in sicer preko cele ceste.

Pevski in tamburaški zbori. Narodila se nam je Jugoslavija in prerodilo bi se naj tudi društveno življenje. Kje so razna pevska in tamburaška društva, ozir. zbori, ki jih je bilo pred vojno tako lepo število? Ali bi ne bil zdaj najlepši čas, da bi merodajni faktorji, med katere prištevam v prvi vrsti naše narodno in vedno z vso požrtvovalnostjo delavno učiteljstvo zopet ustanovili pevske in tamburaške zборе? V vsaki župniji bi se naj oživil pevski, če ne tudi tamburaški zbor. Prvi, kjer je petje res najboljše sredstvo za ljudsko izobrazbo, drugi, ker je ta godba narodna, prav jugoslovanska in ker se ji je lahko priučiti. Ker so sedaj postale šolske razmere boljše, bi tudi kazalo, da bi učitelji vsaj v višjih razredih poučevali v pevskih urah sekirice in s tem pripravljali mladino za pozneje ter jih usposabljali, ta bi mogli pristopiti k pevskim in tamburaškim zborom. Upam, da najde pisec teh vrstic precejšnjega odmeva. Star pevec in tamburaš.

Aretacija. V četrtek, 19. t. m. je bil aretirani Rök Florijan, železničar na tukajšnji postaji radi rovarjenja proti Jugoslaviji in agitacije med železničarji, da izstopijo iz jugosl. organizacije. Pobiral je tudi denarne prispevke in jih pošiljal v Novo Avstrijo.

Promocija. Dne 6. t. m. je bil na dunajskem vseučilišču promoviran za doktorja filozofije naš središki rojak Maks Robič.

Središče. Ker sem imel opravke v Središču, sem vstopil v trgovino žida Fr . . . k. Kupil sem vžigalic in sicer sem dal za 10 škatlic 7 K. Ako ne verjamete, prepričajte se!

Ljutomer, konjska dirka se vrši v nedeljo dne 6. julija 1919 na dirkališču v Ljutomeru. Začetek ob pol 14. uri (pol 2. uri popoldne.) Ker je ta dirka prva v svobodni Jugoslaviji, namerava dirkalsko društvo isto prirediti sijajno z vojaško godbo. Po dirki koncert. Natančneji vspeh po lepakih. Jugoslovani — sestre in bratje — počastite naše obmejne muropoljske Jugoslovane na ta njihov staroobičajni narodni praznik s prav mnogobrojnim posetom. Sedaj imate lepo priliko, da vidite te obmejne kraje — to vrlo narodno zavedno ljudstvo in njihove krasne, čile konje.

Čitalnica v Rogatcu naznanja, da je likvidacijski odsek kluba naprednih slovenskih akademikov v Celju podaril svojo javno ljudsko knjižnico v Rogatcu z omaro vred novoustanovljeni Čitalnici v Rogatcu. Omenjeno društvo izreka tem potom Klubu naprednih slovenskih akademikov v Celju najsrčnejšo zahvalo in obljublja, da bo služila knjižnica kot dosedaj svojemu vzvišenemu namenu, to je, izobrazbi ljudstva.

Črna gora pri Ptuj. Pri nas se na pošti še vedno šopiri nemškutarska uradnica. Ravnotako je še tudi poštni pečat vedno nemški, „Maria Neustift“. Sram nas je pred drugimi Slovenci. Zato prosimo in zahtevamo vsi zavedni Slovenci na Črni gori, da se, če že ne uradnica pa vsaj poštni pečat nadomesti s slovenskim.

Od Save. (Pozdrav „Ptujskemu listu“). Dobrodošel vrli borivnik za naše narodne pravice v Ptuj in okolici! Pozdravljen bodi tudi od bratov s Posavja, ki je zlasti ponosno, da je njegov urednik izšel iz naše sredine! Vrednost lista cenimo mladi in stari, prvi iz mladeniškega ognja narodne navdušenosti, drugi iz potrebe, zgodovinsko dokazane. Potrebo lista cenita v naši dolini osobito dva moža, rodoljuba, šolnika, ki živita že veliko let ob bregovih bistre Save, a pred leti, pred dolgo vrsto let sta delala v vzhodnem delu Slovenskih goric, kjer sta širila iste narodne težnje, katere zastopa zdaj „Ptujski list“. Jeden teh je deloval kot šolnik v Ljutomeru, odkoder je urejeval šolski list „Slovenski učitelj“ (l. 1873—1877), ki se je tiskal v Mariboru. V kakšnem duhu je bil list pisan, pove že njegov naslov. Došel v Posavje je bil ustanovnik in urednik nekaterih listov, n. pr. „Dolenjskih novic“ v novem mestu (l. 1884—1890), „Domovine“ (celjske) in „Slo-

venske zadruga (Celje). Zakaj to navajamo? Isti domoljub se je pred 20 leti trudil, da bi bili že v tistih neugodnih časih Slovenci ustanovili tudi v Ptuj časopis, kakršen je cenjen „Ptujski list“. Da so bili ptujski Slovenci že takrat čez vse požrtvovalni, vendar se omenjenemu možu, ki se je ponudil, da bi bil list iz daljine kolikor le mogoče z vsem preskrboval, ni posrečilo, da bi bil list, ki je bil tako potreben, že takrat zagledal beli dan. Zato pa zdaj z zadoščenjem pozdravlja vrli „Ptujski list“. — Drugi mož, ki se lista veseli, je deloval v Ptuj tudi v tistih starih časih kot ognjen narodni mladenič, delal neumorno, požrtvovalno v šoli in zunaj šole, v mestu in okolici, z besedo in peresom, sploh „z uma svitlim mečem“. Bil je duša čitalnice, faktor posojilnice, agitator pri volitvah. Nemštvo, to umetno nemštvo se je nad njim jezilo, da je bilo joj. Vse nemško časopisje štajersko, „Tagespost“, „Deutsche Wacht“ itd. ga je napadalo brez konca in kraja, a on je stal kot „mož jeklen, trd, neizprosen“. V tistih časih je bil v Ptuj tudi gimnazijski profesor Hubad, umrl v Ljubljani kot vpo-kojeni deželni šolski nadzornik. Ta odlična šolnika slovenska sta na neki javni uradni učiteljski skupščini med svet razglasila najboljša pedagoška načela glede narodnih šol, načela, katera so takrat šolske gosposke trdovratno zanikavale, ki jih pa zdaj Slovencem v korist častno zastopa „Ptujski list“, gl. št. 10, z dne 8. junija t. l.

Rogatec. Opazujemo, da se nekateri ljudje še niso izpreobrili; med njimi najbolj nemškutari znani trgovec Preac, ki nekdanji nemški ni znal, ko je bil pri sv. Roku. Sedaj pa nemškutari na vse pretege, kjer koli le more. Toda mož ne premisli, da je beli kruh le od Slovencev, in če bi ga ti zapodili, bi moral otepati ovsenjak in prilivati vodo. Najbrž misli gospod, da bo z nemškutarjenjem imponiral Slovencem, a moti se. Slovenci bodo lahko živeli brez njega, on pa bolj težko brez Slovencev. Sicer pa bilo bi najboljšje zanj, če se kmalu preseli tja, kamor spadajo taki pospodje.

Pragersko. Nad dopisom v P. L. od 1. 6. se je omenjeni vojni dobičkar L. zelo hudoval. Zadovoljen naj bo, da ni prišlo še kaj drugega na dan. V ptujskem okraju se gostilne zaprejo že ob 6. uri zvečer; na Pragerskem se je še pred nekaj dnevi popivalo do 11., celo do 12. ure; seveda, ker so organi postave predaleč stran in se premalo brigajo za stvar. Zdaj v času, ko so gostilne zaprte, si marsikateri delavec prihrani svoje trdo prislužene vinarje. V naši postajni trafiki se še nič ni poboljšalo; menda zato ne, ker tja vedno zahaja par mladih gospodov in gospodičen znanih nemškutarjev. Ti seveda pušijo fine cigarete in smodke. Lepo je pogledati, če si gospodičina, ki zahaja tja, preganja dolg čas s fino cigareto, mi pa požiramo slino. Opozarjamo tudi našo blagajno na postaji, naj se vozni listki prej dele ne pa, ko vlak že v postaji stoji, da morajo ljudje potem za vlakom tekati ali pa brez listkov vstopati in kazni plačevati. Kako lahko bi se zgodila nesreča, kakor se je to že pripetilo parkrat zjutraj pri vlaku iz Ptuj v Maribor.

Društvene vesti.

Podružnica mariborskega dramatičnega društva v Ptuj vabi vse diletante, ki so v tej sezoni nesebično delovali v prid podružnice, ter vse one, ki so društvu naklonjeni, da se udeleže dne 21. junija 1919 ob 19 uri izleta k Bračiču.

Splošno žensko društvo v Ptuj priredi v soboto, 28. t. m. v gornjih prostorih Narodnega doma proslavo Vidovega dne. Spored: Pozdravni govor, deklamacija, petje, godba. Začetek ob pol 20. uri. Vstopnina 2 K za osebo. Cenjene dame se prosijo, da napeko za večer nekaj peciva in ga pošljejo v Narodni dom.

Slovensko pevsko društvo v Ptuj se pripravlja za večjo prireditev. Odbor prav ljud-

no vabi c. pevke in pevce, da se redno udeležujejo pevskih vaj, ki se vrše v dvorani Narodnega doma o pondeljkih in četrtek ob 20. uri za mešani, za moški zbor pa o petkih ob isti uri. Tudi tukaj bi naj brezbriznost za vselej izginila, potem bo mogoče kaj doseči.

Oglasi.

Državna posredovalnica za delo podružnica za Ptuj in okolico. Dne 10. junija je začela poslovati podružnica za Ptuj in okolico državne posredovalnice za delo, z začasnim sedežem v Strnišču pri Ptuj. Delokrog podružnice se razteza tudi na ljutomerski okraj. Uradne ure za stranke so: od 9. do 12. ure in od 14. do 16. ure; ob nedeljah, praznikih in ob sobotah popoldne se ne uraduje. Stranke iz oddaljenih krajev se lahko obračajo na podružnico pismenim potom.

Generalna direkcija carina aktem svojim C br. 3334 od 15. o. m. dostavila je ovom ministarstvu sledeče: „Odlukom ministarskog saveta oslobodjeni su vsi predmeti carine: stočna hrana (seno, slama, zob i mekinje) ljudska hrana brašno, sve vrste žita, zrelo varivo i povrće, šećer, koji plaća samo država trošarinu 20 dinara od 100 kg, sve vrste žive stoke i živine, koja se upotrebljava kao ljudska hrana. Dalje oslobodjeni su od carine i svi pokloni, koji se sa strane šalju našem živilju, vsi poljoprivredni i zanat. alati, ako uvoznici obuverenjem opštinske vlasti dokažu, da ih uvoze za obavljanje svojih poslova, avtomobili i sva druga prevozna sredstva, mleko, sterilizovano i dečije brašno.“

Prosveta.

A. Sič, „O slovenskih narodnih nošah.“ Opisovatelj slov. narodnih vezenin je popisal sedaj že razne vrste naše narodne noše. Narodna noša je prišla v novejšem času zopet do veljave in ob raznih slavnostih nastopa že cela vrsta našega ženstva v njej. Žal, da ne vedno v pravilni opremi, kakršna je bila noša naših prednic in naših prednikov pri kranjskih, štajerskih, koroških, goriških, istrskih, beneških in ogrskih Slovencih; to je verno in spretno sestavil Sič v tej knjižici. Vsem, ki se zanimajo za narodne noše, knjižice toplo priporočamo. Knjižico je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ul. 8. Naroča se pri njej. Cena K 3-20, po pošti K 3-50.

Razno.

Pri bolečinah v obrazu vsled prehlada, ranitve ali dr., vzemite Fellerjev „Elsa-Fluid“; 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici pošlje za 24.—kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 359, (Hrvatska). Več kot 100 000 pisem hvali učinek, enako „Elza-kroglice“. Omot in poštnina se računa posebej najceneje. Kdor naroči več obenem, mnogo prihrani.

Trgovci, gostilničarji in obrtniki! Pošljite nam inseratna naznanila. Sprejeti bomo mogli le omejeno število anons. Kdor torej prej pride, bo prej mlet.

Vabilo na naročbo.

Kdor želi, da se mu redno pošilja „Ptujski list“, naj prijavi svoj naslov upravništvu v Ptuj, hiša zdravnika dr. Štuheca, pritličje.

Naročba.

Komur smo dozdej pošiljali list, pa si ga ne misli naročiti, prosimo, naj nam ga vrne, ker ga sicer smatramo za naročnika.